

ב"ה, עיה"ק ירושלים ת"ו

דף מקורות 1 - מלאכות האסורות מדאורייתא: זריעה וזמירה

1. ויקרא, כה א-ז

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַחְתָּה הָאָרֶץ שְׁבֹת לָהּ. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךְ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ. וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית שְׁבֹת שְׂפָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבֹת לָהּ שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכֶרֶם לֹא תִזְמַר. אֶת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת עֲנָבֵי נֹיֶכֶךְ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׂפָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ. וְהִיְתָה שְׁבֹת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֲכֹלָה לָךְ וּלְעֶבְדְּךָ וְלְאִמְתְּךָ וְלְשִׁכְיֶיךָ וְלְתוֹשֶׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ. וְלִבְהִמְתֶּךָ וְלַחֲמִיץ אֲשֶׁר בְּאֶרְצְךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לְאָכֹל.

2. גמרא, מועד קטן, דף ג.

ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שדך לא תזרע וגו'. מכדי, זמירה בכלל זריעה, ובצירה בכלל קצירה, למאי הלכתא כתבינהו רחמנא? למימרא: דאהני תולדות - מיחייב, אאחרנייתא - לא מיחייב.

3. רמב"ם, הלכות שמיטה ויובל, פרק א

הלכה א. מצות עשה לשבות מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנאמר ושבתה הארץ שבת לה' ונאמר בחריש ובקציר תשבות, וכל העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור: הלכה ב. אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה או על הזמירה ועל הקצירה או על הבצירה, ואחד הכרם ואחד שאר האילנות: הלכה ג. וזמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה, ולמה פרט הכתוב לומר לך על שתי תולדות אלו בלבד הוא חייב ועל שאר התולדות שבעבודת הארץ עם שאר האבות שלא נתפרשו בענין זה אינו לוקה עליהן, אבל מכין אותו מכת מרדות: הלכה ד. כיצד החופר או החורש לצורך הקרקע או המסקל או המזבל וכיוצא בהן משאר עבודת הארץ, וכן המבריך או המרכיב או הנוטע וכיוצא בהן מעבודת האילנות מכין אותו מכת מרדות מדבריהן.

4. הראי"ה קוק, שבת הארץ קונטרס אחרון פרק ו

מה שהקשה על דברי הרמב"ם, שאיסור נוטע הוא מדרבנן, מהא דגיטין... כבר העירותי שעיקר החילוק בין זרע לנוטע הוא דוקא בזרע יחור, שהוא חלוק בצורתו מזריעה שזורעין זרעים ותבואה. אבל אם הוא נוטע אילן ע"י זריעת גרעין, אע"פ שבלשון חכמים גם זה בכלל נטיעה הוא, על שם פעולתו היוצאת שמצמיח אילנות... מכל מקום היא בכלל זריעה, כלשון הרמב"ם בהלכות כלאים...

5. שו"ת מהריט"ץ החדשות, סימן קעו

וכיון דאתא לידן צריך לתת טוב טעם ודעת לדבר, שיש להקשות דזומר לא שייך אלא בגפנים שהוא מין אילן. וכיון דזומר את הגפן עובר בלאו, אמאי נוטע גפן יהיה פטור מן התורה. היה לנו לומר שחייב מן התורה מק"ו דזומר דתרויהו באילן הו"ו?! אמנם הנלע"ד שהטעם הוא דזריעה הוא דבר שנהנה ממנה בשנת השמיטה, וכן זומר את הגפנים או אילנות נהנה ממעשיו בשנת השמיטה, ולכך עובר. אמנם נוטע אינו נהנה ממעשיו בשנת השמיטה עד אשר יגדל נטיעתו ולכך לא גזרה תורה. אמנם מדברי סופרים גזרו גם על הנטיעה.